

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredno nedelje in praznike. — Inzerati do 50 petih vrst a Din 2, do 100 vrst a Din 2.50, od 100 do 300 vrst a Din 3, večji inzerati po dogovoru. — Slovenski Narod vsak mesec v Jugoslaviji Din 12.-, za tuzemstvo Din 25.- Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Kofarjeva ulica št. 6.
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR: Stromayerjeva 3b — NOVO MESTO, Ljubljanska a. telefon št. 24. — CELJE: celjsko uredništvo: Stromayerjeva ulica 1, telefon št. 66; podružnica uprave: Kocanova ulica 2, telefon št. 198. — JESENICE: Ob kolodvoru 101.
Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351.

Vladar Velike Britanije na našem Jadranu Na jahto se je vkrcal v Šibeniku — Kralj Edvard potuje brez določenega programa

Šibenik, 11. avgusta. — Včeraj jutraj je prispel angleški kralj Edvard VIII. s svojim spremstvom v Šibenik, kjer mu je priredilo poveljstvo prirediteljstvo. Vso noč je bil Šibenik na nogah, kar ni čuda, saj kaj takega mesto in Dalmacija še ni doživela. Že na vse zgodaj jutraj so se jele zbirati množice prebivalstva v pristanišču in pričakovanju dvornega vlaka. Nihče ni točno vedel, kdaj prispe vlak. Zgodaj jutraj je priplula v šibeniško pristanišče jahta Nahleen, ki so jo čakali ljudje vso noč. Ustavila se je tik pristanišča Vrujke, v bližini se je pa ustavil angleški rušilec.

Ko je privedel dvorni vlak, so zaorili klici »Živio!« in ljudstvo je navdušeno pozdravljalo angleškega vladarja. Kralj Edvard je izstopil iz vlaka in stisnil roko komandantu Šibenika in komandantu mesta, da je komandantom angleških rušilec in na senu kapetanu vojnega broda Petrii, ki je določen kot oficir za zvezo. Potem si je s spremstvom ogledal jahto in ostal nekaj časa na nji. Ob 11.45 je jahta odpeljala iz šibeniškega pristanišča v spremstvu obeh rušilec in ubrala neznan smer. Nekaj časa se je mudila blizu Šibenika, potem je pa krenila s polno paro proti jugu.

Kraljevska jahta je odpeljala mimo otokov Srednje Dalmacije in otoka Solte proti Hvaru. Ni se znano ali se bo ustavila na Hvaru. Kralj Edvard je prenočeval na jahti blizu Kornarskih otokov. Iz Šibenika sta

odpluli včeraj popoldne proti jugu še dve angleški jahti. Inozemski novinarji so takoj po odhodu kraljevske jahte odpotovali proti jugu, večinoma v Split, misleč, da se bo angleški kralj tam ustavil. Vse pa kaže, da so se vračunali.

Angleški listi o sprejemu v Šibeniku

Dopisniki velikih londonskih listov, muče se v Dalmaciji, opisujejo sprejem kralja Edvarda v Šibeniku in soglasno ugotavljajo, da je bil izredno prijeten in navdušen. Dopisnik »Daily Expressa« objavlja razgovor s predsednikom šibeniške občine, ki je dejal med drugim: To je bil zgodovinski dogodek za naše mesto. Vsi smo kar pijani od radosti. Boli nas edino to, da kralju ne moremo prirediti uradnega sprejema in mu pokazati kako smo mu hvaležni. Spoštovali bomo njegovo željo, da se hoče muditi med nami samo zasebno.

Pozdrav episkopa Dalmacije

Šibenik, 10. avgusta. AA. Ko je Nj. Vel. kralj Edvard VIII. prispel v Šibenik, mu je poslal srbskoposlovski episkop Dalmacije tole brzojavko v angleškem jeziku: »V posebno čast si štejem, da morem pozdraviti Vaše Velikanstvo s pristožno dobrodošlico v imenu vseh organiziranih članov in prijateljev Velike Britanije in Amerike v Jugoslaviji. Prosim Boga, naj bi blagoslovil potovanje in prebivanje Vašega Velikanstva

v lepih jugoslovanskih vodah. — Srbski pravoslavni episkop dalmatinski dr. Irenej Djordjevič, predsednik združenja prijateljev Velike Britanije in Amerike v Jugoslaviji.

Na to brzojavko je prispel tale odgovor: Episkopu dr. Ireneju Djordjeviču, Šibenik. Kralj pošilja svojo pristožno zahvalo Vam in članom združenja prijateljev Velike Britanije in Amerike, in se vam zahvaljuje za ljubeznjivo dobrodošlico. — Godfrey Thomas, osebni tajnik.

Boka Kotorska bo razsvetljena

Boka Kotorska bo na čast angleškemu kralju svečano razsvetljena. To bo ena najlepših prireditev in najlepših prizorov, kar jih bo videl na svojem potovanju po Jadranu. Sodelovalce bodo vse občine Kotorskega zaliva. Tudi v Boki Kotorski so že vsi hoteli zasedeni.

Budimpešta je zaman čakala

V zvezi s potovanjem angleškega kralja se je raznesla v nedeljo zvečer po Budimpešti vest, da bo posetil visoki gost tudi Madžarsko. Madžari so celo pričakovali, da bo potoval v Jugoslavijo skozi Budimpešto. Zato je bilo na kolodvoru zbranih več sto radovednežev, ki so hoteli videti vladarja največje države na svetu. Ljudje so pa čakali zaman in so se morali razočarani vrniti.

Sestreljeno vladno letalo

Lizbona, 11. avgusta. AA. (DNB) General Quipeo de Llano javlja po radiu, da so nacionalisti pri Ruerto de Leone sestrelili vladno letalo. Vladna letala so med napadom na Granado namenoma bombardirala Alhambro, ki jo pozna zaradi svoje zgodovinske cene ves svet. Vladna letala so vrgla na Alhambro 17 bomb, k sreči pa ni nobena eksplodirala, tako da je škoda ne znatna.

Angleški kapitan žrtev bombardiranja

Hendaye, 11. avgusta. AA. V nedeljo je padel na svoji jahti blizu Gijona zaradi eksplozije granate z uporniške španske križarke »Almirante Servera« angleški kapitan Savil. Angleški konzul iz Dijona se je izkrcal na francoski obali z rušilca »Comes«, in kot očividec nesreče izpovedal, da se je uporniška španska ladja nahajala tri milje od obale, ko so vladne čete začele streljati nanjo s strojnimi. Kapitan Savil je takoj okrenil smer svoje jahte in se približal rušilcu »Comes«, ki je bil vsidan daleč od obale. Križarka je začela streljati s topovi. Ena granata je zadela jahto in močno poškodovala kapitana Savila na nogah, dočim je njegova soprega dobila lažje poškodbe. Rušilec »Comes« je prispel, da prevzame angleške begunce in je hotel ravno zapustiti Gijon, ko se je začelo streljanje. Konzul pravi, da je mesto samo imelo samo neznatno škodo. Zaradi bombardiranja je poškodovanih samo kakih 20 hiš. Živila prihajajo iz okolice, čeprav jih ni dovolj.

London, 11. avgusta. AA. (DNB) Zaradi dogodka, ki se je odigral v bližini Gijona, ko je zaradi eksplozije granate z uporniške križarke »Almirante Servera« padel angleški državljanski kapitan Savil, ki je bil s svojo soprgo na svoji jahti »Bludador«, je angleško poslanstvo v Španiji, ki se sedaj nahaja v Hendayu, poslalo protestno noto madriški vladi in uporniški junti v Burgosu.

Pogajanja vlade z uporniki

Pariz, 11. avgusta. o. Po informacijah agencije United Press so se v nedeljo v nekem hotelu v Escorialu v bližini francoske meje sestali po trije delegati španske vlade in upornikov. Pogajali so se o izmenjavi ujetnikov. Uporniški delegati so ponudili, da pogajanja ne prišlo na zahtevo madriške vlade.

Hud poraz upornikov

Madrid, 11. avgusta. o. S severne fronte so prišle prve vesti o večji bitki blizu mesta Naval Peral, ki leži 50 milj severno od Madrida. Vladne čete so uspešno odbile napad sovražnika, ki je bil splošno v premoči. Vladnim četam je poveljeval polkovnik Julio Mangada, ki je po bitki izjavil novinarjem, da je bila to doslej največja bitka med vladno in uporniško vojsko. Sovražnik je bil v premoči in je nenadoma napadel postojanke vladne vojske. Pri napadu je sodelovalo tudi 7 uporniških letal. Ko je došlo, da je sovražnik v premoči, je po radiu zahteval iz Madrida pomoč. Eskadrilja letal je bila kmalu na licu mesta in po hudih borbi je obležalo pred jarki

vladne vojske 800 fašistov. Uporniški oddelki so bili sestavljeni po večini iz kmečkih veleposestnikov in trgovcev. Med njimi je bilo le malo vojakov. Vso noč do davi je Mangada pripravljala načrt za protiofenzivo. Na strani vladne vojske je padlo 28 mož.

Uporniki pred Badajozom

Lizbona, 11. avgusta. AA. (Havas) Tukajšnji radio poroča: Včeraj popoldne je uporniško letalo bombardiralo Badajoz z uspehom. Prodiranje upornikov proti Badajozu ovira okolnost, da so vladne čete porušile vse mostove in razkopale vse ceste v okolici mesta. Čez portugalsko mejo prihajajo neprestano begunci ekstremitet iz Badajosa.

Lizbona, 11. avgusta. AA. (Havas) Uporniško letalo, ki je bombardiralo Badajoz, je ob enem metalo letake, v katerih poziva prebivalstvo, naj razobesi te zastave. Begunci letavirji iz Badajosa, ki so zbežali v Portugalsko, izjavljajo, da pričakujejo vladne čete danes popoldne odločilni napad upornikov na Badajoz.

Kaj pravi Zamora

Pariz, 11. avgusta. AA. (Stefani) Na potu skozi Pariz je bivši predsednik španske republike Zamora izjavil novinarjem, da je najhujša rana španske ustave v tem, da odreja samo eno zakonodavno telo, če bi obstojal tudi senat, bi po njegovem mnenju sploh ne bilo državljanske vojne.

Po novi nesreči v triglavski steni

Hans Schwarz se je že odpeljal v Celovec, njegov tovarš Josef Pfenning pa bo danes pokopan v Devjem

Ljubljana, 11. avgusta. — Strašna planinska nesreča, ki smo jo včeraj prvi javili, je vzbudila povsod globoko sočustvanje z usodo ponesrečenih Avstrijcev. Srečo se je zvedelo za podrobnosti in tudi za imena obeh turistov, ki sta strmo glavila v triglavsko steno. Bila sta to 20-letni umetniški mizar Josef Pfenning ter njegov tovarš 19-letni kemični praktikant Hans Schwarz, oba iz Celovca člana tamošnjega turističnega društva »Bergsteiger«. V Aljažev dom je že v soboto prispela skupina 6 Celovčanov, ki je nameravala preplezati triglavsko severno steno in obiskati nekaj naših drugih planinskih vrhov.

V nedeljo so odšli v severno steno Pfenning in Schwarz, ki sta nameravala preplezati steno v nemški smeri, njuna tovarša Sepp Mayer ter Heinz Bruncker pa sta ubrala bavarsko smer. Prva dva sta srečno preplezala skoraj do vrha, pa sta preje zavila na levo, ker sta hotela izstopiti v Zimmerjahnovi varijanti na robu stene. Bila sta tedaj že močno izčrpana. Prvi plezajoči Pfenning je kakih 10 m pod vrhom zabil klin, da se odpočije, nakrat pa je omahnil in v loku odletel čez tovarša, ki ga je potegnil za seboj. Pri tem je imel Schwarz srečo, da ga je vrglo na snežišče, in je po njem držal v globlino, dočim je padel Pfenning na skalo in si preklal lobanjo, da je bil takoj mrtev. Oba turista sta zgrmela globoko v prepad Pfenning kakih 20 m globlje, nego njegov tovarš. Druga dva plezalca Mayer in Bruncker sta plezala blizu in sta bila priči usodnega padca. Skušala sta ohraniti mirno kri in sta, izstopivši iz stene hitela na Kredarico, kjer sta razturjena povedala o nesreči.

Na Kredarici se je tedaj mudilo nekaj turistov, ki so se takoj odločili in odhiteli na pomoč ponesrečenima. S seboj so vzeli dolge vrvi, nakar so se spustili do Schwarza ki so ga našli med neko steno in snegom. Dvignili so ga ter ga počasi spravili čez steno in dalje na Kredarico. Spočetka je kazalo, da ima Schwarz strtn prsni koš, a se je k sreči izkazalo, da ima samo zlomljenih in udrtih več reber.

Strašna nesreča je bila takoj javljena tudi v dolino in so iz Mojstrane nemudoma odhiteli na pomoč člani reševalne ekspedicije SPD, ki so se jim pridružili tudi člani jeseniške Skale. Včeraj na večer so našli reševalci tudi mrtvega Pfenninga in ga do 23. spravili v Aljažev dom. Reševalci so njegovo truplo z največjim trudom dvignili iz prepada, nakar so ga na vrh spravili dalje.

Ob pol 1. ponoči včeraj so spravili poškodovanega Schwarza s Kredarice v dolino in dalje v Mojstrano, kjer ga je takoj pregledal zdravnik, ki pa je ugotovil da k sreči njegove poškodbe niso preveč nevarne. Zlomljeni imata dve rebri in pa hude odrgnine po životu. Tudi nima vročine, seveda pa je zelo izmučen. Davi se je že doobra odpočil in se je mogel z vlakom ob 10. odpeljati domov v Celovec.

Truplo smrtno ponesrečenega Pfenninga so v Aljaževem domu položili v krsto; danes malo pred poldnevom pa so ga prepeljali v Mojstrano. Krsto s truplom, ki jo je vozil kakor že toliko drugih belec znanega gorskega vodnika Gregorja Laha je spremljala velika množica turistov, med katerimi je bilo tudi mnogo Avstrijcev ki so brž pri-

Pariz, 11. avgusta. AA. (Havas) Današnji »Journal« objavlja razgovor z bivsim predsednikom španske republike Alcalom Zamora. V tej izjavi Zamora kategorično demantira vesti, da je bil v Berlinu in da je tamkaj imel razgovore z uglednimi osebnostmi.

Izkrcal sem se v Hamburgu 7. avgusta, pravi Zamora in ostal tamkaj ves dan 8. avgusta. Iz Hamburga sem odpotoval naravnost v Pariz.

Zamora pravi, da ni res, da bi mu bile visoke politične osebnosti predlagale, naj posreduje med obema španskima taboroma, in dostavlja: Sicer pa ne verujem, da bi eden ali drugi tabor sprejel moje posredništvo. Navzlic temu, verujete mi, sem pripravljen storiti v mejah svojih zmoglosti vse, da bi pospešil vzpostavitev notranjega miru v Španiji.

Nova letala za upornike

Tanger, 11. avgusta. AA. (Havas) Šlab upornikihi čet potrjuje vest, da je včeraj prispel v Tetuan 21 letal. Pravi pa, da so španska. Red na meji zone je še vedno v veljavi. Predpisi pa so nekoliko ostrejši.

Tudi uporniki prodirajo

Lizbona, 11. avgusta. AA. (Havas) Uporniška radijska postaja v Tetuanu poroča, da so uporniki zavzeli Santander in tamošnjo pokrajino.

Državljanska vojna v Španiji se nadaljuje

Sreča se menja, zdaj zmagaue vlada, zdaj zopet uporniki

Tanger, 11. avgusta. d. Povsem je nesrečno, da je kontrolni odbor za tangerški pas, ki ga tvorijo generalni konzuli Anglije, Belgije, Španije, Francije, Italije, Nizozemske in Portugalske, sprejel sklep, ki bi pomenil priznanje uporniških oblasti v španskem pasu. Tangerska uprava ima ob upoštevanju dejanskih okoliščin urejati promet med tangerskimi in sosednjim pasom, vendar pa tozadevni ukrepi ne pomenijo, da se priznava odredbam dejanske oblasti v sosesčini Tangerja zakonita veljavnost.

Tanger, 11. avgusta. AA. Križarka »Leopantos« je odvlekla iz tangerske luke španski rušilec »Alsedos«, ki se je zaradi defekta umaknil v tangersko luko. To je bilo storjeno zaradi tega, ker je španska vlada prostovoljno sklenila, da umakne iz Tangerja vse svoje vojne ladje. V Tangerju krožijo vesti, da so vladne čete izkušale izkrcati v Algeirasu svoje oddelke in napasti mesto.

Nov uspeh vlade

Barcelona, 11. avgusta. AA. Havas poroča z aragonskega bojišča, da je bilo topniško streljanje živahnino in da je trajalo sedem ur. Boji so se vršili vzhodno od Huesca v bližini Monte Aragona. Uporniki so imeli hude žrtve, vladne čete pa so prodirle do Loporczana severno od Albero Alto.

Madrid, 11. avgusta. d. Vojno ministristvo je objavilo, da so vladne čete zavzele glavno mesto Palma na Mallorci. Uporniki so se baje po razmeroma kratkem boju udali. Vodja upornikov je bil aretiran ter danes postavljen pred vojno sodišče.

Uporniški demanti

Sevilja, 11. avgusta (Havas) Iz štaba generala de Llano so po radiu izdali poročilo, da so vesti iz Madrida neresnične, prav tako tudi vest o streljanju v Cordobi. Poročilo pravi, da so najbližje vladne predstraže 40 km od mesta.

Uporniki obesili socijalističnega poslanca

Madrid, 11. avgusta. AA. (Havas) Socijalistični poslanec Vidarte je izjavil, da so potrdili vest, da so uporniki obesili socijalističnega poslanca Josea Andresa sredi arene za bikioborbe v Salamanci.

V Madrid se vrača red

Madrid, 11. avgusta. AA. (Havas) Pro. metni oddelek madriškega občinskega odbora je sklenil, naj se mestni prometni redarji vrnejo v svojo redno službo. Te redarje so po izbruhu državljanske vojne odstranili z ulic, ker je bil ves promet samo vojaškega in uradnega značaja in so red na cestah vzdrževali delavci prostovoljci.

Stališče Portugalske

London, 11. avgusta. AA. (Reuter) Portugalska vlada je v svojem odgovoru na francoski predlog o neposredanju v notranje zadeve Španije sprejela v načelu predlog, zahteva pa, naj Francija in Velika Britanija proučita tele tri točke, ki jih je treba najprvo urediti, da bi se mogla Portugalska v celoti in iskreno izreči za predlog:

1. potrebo, da tudi sovjetska Rusija sodeluje pri tem paktu,
2. spoštovanje mednarodne zone v Tangerju s strani obeh strank meščanske vojne
3. vprašanje nevarnosti za portugalsko vlado, če bi se komunizem oziroma anarhija še dalje neovirano širila v Španiji.

Portugalska vidi v sedanjem položaju nevarnost za svojo teritorialno posest. Zato želi vedeti, ali se bo mogla v takem primeru opirati na Veliko Britanijo in Francijo.

Francov optimizem

Lizbona, 11. avgusta. AA. (DNB) General Franco je dal v Sevilji posebnemu poročevalcu lizbonskega »Secula« izjavo, v kateri pravi med drugim, da postaja položaj vlade vsak dan slabši. V Madridu in drugih mestih, ki jih uporniki še niso zavzeli, izjava madriške vlada oster režim, ker bi sicer ne bilo mogoče, da bi bili v Madridu pobili nad 200 duhovnikov in redovnikov. V vsakem mestu, ki so ga uporniki čete zavzele, je prebivalstvo pripovedovalo z ogorčenjem o umorih komunistov. Na vprašanja poročevalca, kakšni so cilji vojaškega upora, je general Franco izjavil:

»Naše gibanje je vojaško in nacionalistično in ni v nobeni zvezi s političnimi organizacijami. Naša naloga je rešiti Španijo iz sedanjega nerada. Potrebna bo vojaška diktatura. Uprava bo izročena strokovnjakom ne pa politikom. Sicer pa ne bomo menjali ne zastave, ne državne oblike.«

Lizbona, 11. avgusta. AA. (Havas) Vodja upornikov general Franco pravi v neki izjavi, da bodo v Španiji po zmagi upornikov uvedli korporativni sistem, ki bo po doben sistemu v Portugalski, Italiji in Nemčiji. Vojska igra sedaj vlogo kirurga, ki naj reši življenje Španije. Diktatura bo trajala samo po potrebi.

Uspehi vladnega letalstva

Barcelona, 11. avgusta. AA. (Havas) Katalonski minister vojske podpolkovnik Sandino poroča, da je vladno letalstvo včeraj nastopilo na aragonskem bojišču z uspehom. Letala so opazila velike skupine upornikov, ki beže proti Saragossi. Med begom rušijo mostove in druge prometne objekte.

Borzna poročila.

INOZEMSKA BORZE
Curih, 11. avgusta. Beograd 7.-, Pariz 20.20375, London 15.415, New York 306.75, Bruselj 51.70, Milan 24.15, Amsterdam 208.375, Berlin 123.40, Dunaj 57.-, Praga 12.67, Varšava 57.40, Bukarešta 2.50.

Kako bi sanirali rudarsko pokojninsko zavarovanje

Ljubljana, 11. avgusta. Te dni je izšla brošura o sanaciji pokojninskega zavarovanja rudarjev, ki jo je napisal tajnik Delavske zbornice F. Uratnik. Kriza rudarskega socialnega zavarovanja je pri nas v neposredni zvezi s premogovno krizo ter je zato tem usodnejša. Iz brošure posameznemu najvažnejše ugotovitve, ki kažejo, v kakšnem položaju je to zavarovanje zdaj, in na izhod iz krize.

»SANACIJA« IN SANACIJA

Lani 1. julija je bil ustanovljen osrednji fond za sanacijo Glavnih bratovskih skladnic, toda z ustanovitvijo tega fonda krize rudarskega zavarovanja ni bilo konec, temveč se je še celo poslabšala. Pokojninsko zavarovanje rudarjev sega pri nas daleč v predvojno dobo. Pred vojno je imelo velik kapital, ki ga je pa v veliki meri porabila inflacija. Da bi se revalorizirale stare rente, izdane po zakonu iz leta 1889, je bila uvedena v Sloveniji posebna trošarina na izkopani premog, in sicer 5 Din od tone. Dohodki te trošarine so se zbirali v pokrajinskem podpornem skladu. Okrog 70 odstotkov te trošarine je pripadalo rudarskim upokojencem, ostalo pa rentnikom OUZO in drugim zavodom. Toda čim je začela padati produkcija premoga v Sloveniji, so seveda padali tudi dohodki sklada iz trošarine. L. 1929. so se znašali nad 8 milijonov Din, l. 1930. 7,3 milijona, leta 1931. 6,5 milijona, lani pa samo nekaj nad 5 milijonov. Oddelek pokojninske blaginje, ki je dajal pokojnine starim rentnikom, je bil s skladom uravnotežen ter je bil celo nekoliko suficiten, dočim je novo rudarsko zavarovanje imelo od leta do leta več primanjkljaja. To zavarovanje je bilo urejeno l. 1925. enotno za vso državo in se je takoj od svoje ustanovitve borilo z gmočnimi težavami, ker so bili izdatki višji od dohodkov. Industrija se je upirala uvesti nove trošarine na premog in si je vsa leta prizadevala, da bi jo ukinili, češ da škoduje konkurenčni sposobnosti naše industrije industriji v drugih pokrajinah. Vendar je ostala trošarina v veljavi, ker se je ukinitev uprlo delavstvo in oblast. Zato je pa hotela naša industrija doseči vsaj znižanje in da bi se trošarina uvedla na rudarsko produkcijo v vsej državi. Čim je bil lani ustanovljen osrednji fond za sanacijo glavnih bratovskih skladnic, je bila ukinjena trošarina na premog, izkopan v naših premogovnikih. V ta fond naj bi prispevale vse bratovske skladnice v državi 10 odstotkov svojih prispevkov, razen tega pa naj bi se vanj stekala trošarina na del po Donavi uvoženega premoga, ki ga ne uporabljajo državni uradi ali kovinska industrija. NAŠA BRATOVSKA SKLADNICA V OBUPI.

NEM POLOŽAJU

Pred to sanacijo so znašali dohodki Glavne bratovske skladnice v Ljubljani 16 milijonov Din, po nji pa 13,5 milijona Din. Nova ureditev je torej oškodovala našo bratovsko skladnico za 2,5 milijona Din na leto, kar je še tem usodnejše, ker je bila skladnica že prej ogrožena. Dohodki osrednjega sklada po predlogu Glavne bratovske skladnice v Ljubljani in delavskih zbornic bi znašali 23 milijonov Din, dohodki po sanaciji, kakršno so vsaj pričakovali, bi znašali lahko okrog 10,6 milijona Din, a po dejanski sanaciji prejemajo bratovske skladnice le 1,1 milijona Din dočim jim v zamejnih 3,6 milijona Din prejšnjih dohodkov. Toda še teh borih milijonov Din ne ugotovimo, ker je obdavčenje po Donavi uvoženega premoga v nasprotju s klavzulo o največjih ugodnostih in načelu preferencialnih ugodnosti za uvoz iz držav Male antante.

Posledice te sanacije so za Glavno bratovsko skladnico v Ljubljani vprav katastrofalne. Skladnica je zaključila poslovanje v svojem pokojninskem oddelku lani v sedmih mesecih po novi ureditvi. Za poslovanje letos računajo 5,5 milijona Din primanjkljaja. Rezerve skladnice so tako majhne, da prihodnje leto ne bo več likvidna.

DELAVSKA ZBORNICA PA PREDLAGA...

Potrebnosti so nujni ukrepi za resnično sanacijo. Ljubljanska Delavska zbornica ji je predlagala že letos na kongresu delavskih zbornic v Beogradu. Treba bi bilo zopet uvesti trošarino na premog, izkopan v naših rudnikih (2%), prav tako je treba uvesti 2% trošarino na uvožen premog, dalje 2% trošarino na vrednost pri nas proizvedenega bakra in 2% na vrednost svinecne in železne rude. Po tem predlogu bi znašali dohodki 23 milijonov Din. Razen tega je treba takoj prisikati na pomoč naših

bratovskih skladnic, da to postala njena imovna likvidna ter prevzeti njene vrednostne papirje po nominalni vrednosti ali ji pa naj dajo posojilo na te papirje.

TUDI SANACIJA

Junija je izšla novelirana uredba o osrednjem skladu za sanacijo bratovskih skladnic. Novela je bila novelirana samo zato, da so ugodili češki in polski premogovni industriji, ki sta se pritoževali nad obdavčitvijo uvoženega premoga (40 Din za tono črnega in 10 Din za tono rjavega premoga). To je zopet hud udarec za bratovske skladnice.

VZROKI KRIZE RUDARSKEGA ZAVAROVANJA

V Ljubljani je junija posebna komisija iskala vzroke, zakaj je naša bratovska skladnica pasivna. Delavska zbornica je poslala članom te komisije spomenice, ki v njej razlaga, kako je prišlo do krize pokojninskega rudarskega zavarovanja pri nas. Najvažnejši vzroki so, da se je število rudarjev pri nas v zadnjem desetletju zelo znižalo, da so plače rudarjev padle in da so bili reducirani mnogi mladi rudarji, ki bi se

ne prišli tako kmalu v poštev za vpokojitev. Leta 1925, je štela Glavna bratovska skladnica (rudarji in kovinarji) 16.736 članov, lani pa samo 9746. Plače rudarjev v premogovni industriji so padle v isti dobi za tretjino, in sicer od 185 milijonov Din na leto na 61 milijonov Din. Leta 1925, je znašal letni prispevek člana bratovske skladnice za starostno zavarovanje 463 Din, l. 1931. pa 1270 Din, Leta 1925, so žrtvovali rudarji od svojih plač 4,2% za zavarovanje, lani pa že 20%! Če bi ostale plače na enaki višini kakor l. 1925, prispevki za zavarovanje pa bi bili na sedanji višini, bi skladnica ne poslovala s primanjkljajem. Rudarji torej ne morejo žrtvovati več za svoje zavarovanje.

Priraslek upokojencev za časa redukcije je večji kakor v normalnih letih. Po novih pravilih je bilo l. 1925. 216 upokojencev, lani pa 2419, dočim je bilo starih upokojencev l. 1925. 1643, lani pa 3236. In pri vsem tem moramo pomisliti, kako silno se sicer trpi prebivalstvo v našem največjem rudarskem revirju v Trbovljah zaradi rudarske krize, saj živi 16 tisoč prebivalcev samo od premoga! Stradajo upokojenci, nezaposleni rudarji in zaposleni. Občina mora varčevati ter že dolgo več ne zmaguje socialnih nalog, ki jih je tedaj več in so vedno težje. Vse dosedanje sanacije niso odpravile krize rudarskega socialnega zavarovanja.

Pisec brošure se na koncu vprašuje: Kako dolgo bodo ozirali na oderske dividende inozemskih delničarjev važnejši od življenja in eksistence tisočev rudarjev?

Pred 150 leti je bil premagan Mont Blanc

8. avgusta 1786. je prvič stopila človeška noga na vrh najvišje gore Evrope

Matterhorn veja za najlepšo goro sveta, Mont Blanc je pa najvišja gora Evrope. Leta 1760 se je Horace Benedict Saussure odločil nasločiti Mont Blanc. Prišel je v Chamonix, takrat še brezpomembno vasico pod masivom Mont Blanca, ki ga je ogledoval z vrha Brevent. Gledal ga je in hrepenel po njem. De Saussure je bil velik ljubitelj planin in v njihovo naravo so ga vabili kot naravoslovca tudi znanstveni nagibi. Že na Breventu je sklenil razpisati nagrado za tistega, ki bi našel pot na vrh Mont Blanca, kjer je hotel slavni ženevski naravoslovec delati fizikalne poskuse.

V njegovem prizadevanju so ga podpirali trije rojaki: slavni kipar Marc Theodore Bourrit, ter slavna fizika in geologa brata de Luc, vsi vrstniki velikega apala lubeznosti do narave Jeana Jacques Rousseaua. In začeli so kot plezalci. Bourrit se je vzpel leta 1784 na Dom du Gouter, brata de Luc pa že leta 1770 na Mont Buet. Plezalci iz Chamonixa so se šele čez 15 let po razpisu nagrade odločili za skupni skok Mont Blanca, toda zaman. Gorski orjak je še celih 11 let kljuboval vsem naporom drznih plezalcev. Leta 1786 se je izjavila tudi druga skupna ekspedicija kmotov in gorskih vodnikov iz Chamonixa. Priplezali so sicer nad 4.000 m visoko tja pod Bosses du Dromedaire, toda naprej niso mogli. Znova so opustili brezuspešno borbo, vrnili so se, toda brez Balmata.

Jacques Balmat je mož, ki se ga zdaj spominjajo planinci po vsem svetu. On je premagal Mont Blanc. Izpolnilo se mu je hrepenenje, ki ga je gojil od mladih nog. Temu cilju je posvetil vse svoje življenje in ga opetovano tvegval za svoj Mont Blanc. Kolikokrat se je vračal do smrti izmučen, lačen, prezebl in napol slep, toda vedno

podrega duha iz borbe z nepremagljivim gorskim orjakom. Koliko dni obupne borbe z snežnimi pustinjami, nevarnimi ledeniki in snežnimi meteži, koliko strašnih noči je preživel! Tistega dne, ko je ostal od znane ekspedicije na Bossonskem ledeniku sam, je imel poleg strašnega trpljenja tudi srečo: Zagledal je plaz, kako se valji z vrha Mont Blanca. V tistem trenutku je spoznal pot, po kateri je hotel priti na vrh. Preživel je grozno noč v razpokah ledenih sten in vrnil se je poln upanja v Chamonix, da bi poskusil z ondotnim zdravnikom dr. Michelom Paccardom premagati najvišjo goro Evrope. To se mu je tudi posrečilo 8. avgusta 1786. Pot ga je vodila preko Bossonskega ledenika na Grand Mulet, preko snežišča Grand Plateau dalje po silnih naporih na Petits Mulets (4687 m) in slednjič na sam vrh. Ob šestih zvečer tega pomembnega dne je prvič stopila človeška noga na vrh najvišje evropske gore. To je bil zgodovinski trenutek v zgodovini alpinizma.

Balmata je prešinila nepopisna radost. Zavest, da je prvi človek na vrhu Mont Blanca, baš on, je težko opisati. Naslajal se je ob pogledu na sto in sto nevarnih pečin, na morje ledenikov, na globoke prepad in grebene gorskih orjakov pod seboj. Prvi hip kar verjeti ni mogel, da je res dosegel vrh. Naprej ni mogel več. Sam je šaljivo pripomnil, da bi se bil tisti hip sedel, da ni bilo hlače, v katerih so ticalo njegove klekajoče noge. Toda bil je ponosen, da je priplezal na vrh najvišje evropske gore, kamor se ne upa ne orel ne gams. Imel je občutek, da je njegovo vse, kar vidi okrog sebe. Radostno je pomahal s klobukom, ko je zagledal pred seboj Chamonix in se zagledal vanj skozi daljnogled.

Vsa vas je bila zbrana in vse oči so bile uprte na Mont Blanc. Kar je zaslišal mrtvaški zvon.

Slovenski alpinisti na vrhu Mont Blanca (4810 m) l. 1926. (Od leve proti desni: Kajželj, Repe in Frilan.)

Tu se pa že prepleta zgodovina s pravljicami, s katerimi je obdana legendarna Balmatova postava, obdelana v romanu in zdaj tudi že v filmu. Balmat je opisan kot čudak. Že v zgodnji mladosti se ga je prijelja povsoka »lažnjivec«, ko je pripovedoval svojim tovarišem, kar mu je pravil oče o svetih treh kraljih v dolini Chamounix. In te povske se ni nikoli več otrese. Postal je mrk, molčeč in plah. Vaščani ga niso imeli radi. Če je kljub temu zavlil tu po tam v krčmo, so pivci nehali glasno govoriti. Iz cerkve so ga večkrat zapodili. Celotno življenje so mu stregli. Tistega dne, ko je odkril tajno pot na Mont Blanc, so potegnili njegovi tovariši za seboj lestev, čez prepad v ledu, da bi se ne mogel vrniti.

Zivel je v gorah in zbiral kristale. In sanjal je o Mont Blancu. Balmat je najbrže vzel Paccarda s seboj zato, da bi imel pričo, ker je vedel, da bi mu nihče ne verjel, da je premagal najvišjo goro Evrope. Zato nas ne sme presenetiti verzija, da je premagal Mont Blanc Paccard. Čeprav trdi jo, da je Paccard omagal na Petits Mulets in da se je Balmat z vrha znova vrnil ponj. Toda vrnimo se k mrtvaškemu zvonu. Balmat je bil baje svečano obljubil po ponesrečenem poskusu svoji ženi, da bo hoj z dostopnim gorskim orjakom opustil. Ni pa imel toliko moči v sebi, da bi bil obljubo držal. In baš v trenutku, ko je sta ves srečen kot zmagovalca na vrhu Mont Blanca, mu je umrla v Chamonixu otrok.

Filmanje na olimpijadi

Posnetki z berlinske olimpijade so že šli po svetu in filmski odbor berlinskega prirediteljskega odbora jih bo razposiljal najbrže še več tednov po olimpijadi. To so posnetki posebnih zanimivih in napetih prizorov iz olimpijskih iger. Olimpijski film kot tak, obsega več pomembnejše dogodke, bo pa izgotovljen šele čez 15 mesecev. Nemški filmski režiserji računajo, da bo ta film dolg blizu 400 km, ker mora obsegati vse kar je važnega v zvezi z olimpijado. Na filmsko platno pridejo seveda tudi vsi prizori iz nočnih olimpijskih iger. Nemci so moštrali tudi na tem polju. Olimpijske igre je treba filmati posebno previdno in spretno. Dosedanji posnetki kažejo, da bo film o berlinski olimpijadi mojstrovina filmske tehnike.

Na dosedanjih posnetkih sportnih tekem je gledalca vedno motilo, da se je filmski aparat vrtel za tekačem in čeni bilo v rokah več aparatov in operaterjev, so delali posnetke s stolpa in bili so perspektivno precej pomanjkljivi. Nemci so odstranili to napako s posebno tehnično napravo. Na notranjo stran tekalšča so položili tračnice, po katerih se premika na kolesčkih podij s kamero in operaterjem tako, da lahko sledi leča tekačem in njihovi borbi od starta do cilja ter prinese dokumentarčen posnetek vsake faze tekme. Podobno bodo filmali tudi plavalne tekme. Težko je bilo fotografirati tudi metanje diska in skoke. Fotografija metala diska iz daljave bi ne bila jasna, fotografiranje od blizu pa moti tekmovalca in je nevarno, ker lahko disk odleti iz roke. Zato so napravili na tekmovališču posebne pokrite utice za fotografje, ki lahko filmajo tekmovalce od spredaj in

iz bližine, ne da bi jih motili. Tako so fotografirali met diska in kladiva, pa tudi metanje kroglice ter skoke v daljavo in višino. Vsi posnetki so zelo dobri.

Konec priče Don Quijotove slave

Pri obleganju toleda sredi najsirovejših državljanske vojne so se zabarikadirali španski uporniki v zgodovinskem Alcazaru, kamor se je usul dež granat in šrapnelov, ki so zažgale ta stari zgodovinski grad, toda upornikov niso mogle pregnati iz njega. Zdal pa poročajo dopisniki pariških listov, da je padla kot žrtev krvave državljanske vojne tudi sloveča Posada del Sangre, eno izmed mest, ki ga je ovekovečil Cervantes v svojem »Don Quijote«.

Posada del Sangre, kjer je Cervantes dol go živel, je bil res slikovit kotiček, kamor so prihajali iz vseh krajev sveta ljudje obujati spomine na nesmrtnega viteza. V španiji je bilo malo tako tipičnih spomenikov na Cervantesovo dobo, kakor ta dvorec s kotanjastim tlakom in lesen ogradjo okrog poslopja v višini prvega nadstropja in velikimi stajami, kjer bi moglo stati tudi sto Rocinand. Do revolucionarnega požara, ki je uničil tudi Posado del Sangre, so zahajali sem poleg turistov iz vsega sveta le španci iz nižjih slojev. To je bila nekakšna krčma, kjer so se ustavljali siromašni in utrujeni popotniki.

Admiralova hči čevljarka

Prebivalci Budimpešte so bili oni dar slučajno opozorjeni na bridko usodo Elise Kalmanove pl. Köveshaza, hčerke bivšega avstro-ogrškega admirala, ki si je baš opremila v Budinu zavod za izdelovanje ortopedične obutve, kjer dela tudi sama. Kalmanova je bila prvotno kiparka in po madžarskih mestih je mnogo spomenikov, njenih del izpred vojne in iz vojnih časov. Pred 30 leti so prišla njena dela prvič na razstavo in vzbudila so splošno pozornost. Kalmanova je pozneje razstavljala v Münchnu, Parizu in Florenci. V Florenci je nekaj let tudi živela. Eno njenih del iz takratne dobe je kupil budimpeštanski Narodni muzej. Pisateljica Irena Oerdssova je je ovekovečila kot junakinjo svojih dveh romanov.

Po vojni je pa tudi na Madžarskem vedno bolj pešalo zanimanje za umetnost, a v tujini so madžarska kiparka ni mogla več uveljaviti in tako je bila prisiljena izbrati si drug poklic. Njeno premoženje je požrla inflacija. Ker je kot kiparka dobro poznala anatomijo, ji je prišlo na misel izdelovati ortopedično obutve. Izšla se je v Budimpešti pri nekem čevljarju čevljarstva, pozneje pa se specializirala izdelovanja ortopedične obutve. Nekaj let je bila zaposlena v nekem podjetju, zdaj se je pa osamosvojila in ima v Budinu že mnogo odjemalcev.

Iz Kamnika

— Besovšek misli. Kakor smo poročali pred dnevi, so v Kamniku ujeli nevarnega vlomilca. Franca Brezovška iz Gornjega gradu. Gornjegrajski orožniki so Brezovška odpeljali v Gornji grad, kjer so mu hoteli malo pretipati kosti, če nima možakar na vesti morda več, kakor pa je oblastem znano. Pri zasiljevanju je Brezovšek z zvezanimi rokami skočil skozi okno iz prvega nadstropja, kakih 8 m visoko in pobegnil. Za njim je izšla straža.

— Planinsko slavlje. V nedeljo 28. avgusta se bo na Kamniškem sedlu vršila proslava 30letnice, odkar je bila postavljena koč. Ob tej priliki se bo ob 10. vršila maša na prostem, katero bo opravil predsednik Aljaževskega kluba g. Vinko Zor.

— Nova postojanka v Kamniških planinah. Darna želja vseh kamniških planincev in smučarjev je, da bi se postavila koč na Velikih podih. Kakor doznavamo, je sedaj nekaj agilnih planincev dalo pobudo za graditev nove kočice. Volja je dobra, samo denarja ni. Da bi pa ta problem rešili, se bo za začetek predvajal 19. avgusta v kino dvorani gasilnega doma film »Triglavske strmine«. — Upamo, da bodo ljudje uvideli potrebo, da se ta nova planinska postojanka čim prej postavi in da bodo agilni planinci po svojih močeh tudi podpirali.

ZMOŽNOST

— Hvala lepa za tega blagajnika, ki ste mi ga priporočili. Včeraj mi je pobegnil z blagajno.

— Jaz, da sem ga priporočil? Saj ste me vi vprašali, ali je zmogel, pa sem vam odgovoril: vsega!

ponavljajoč neprestano, da jo ljubim in preklinjač usodo, ki je rodila iz cvetja njegove ljubezni tako grenke sadove.

— Kako rad bi vas pomiril! Kri svojega srca bi prelil za izlečenje vaše bolesti. Povejte, kaj naj storim, da ne bodo več tekle solze iz vaših oči?

— Nič, — je odgovorila. — Zlo se ne da popraviti. Pustite me! Vrnite se k svoji ženi, pobojajte se z njo in postanite to, kar bi morali vedno ostati, namreč zvest in poslušen zakonski mož.

Te besede je izgovorila prepričevalno, brez vsake ironije. Ni pa mogla niti učinkovitejšega sredstva, da bi znova obudila Jakobovo ljubezen. Nobenega dvoma ni bilo, da bo zvalji vso krivdo za to mučno srečanje na Terezijo in da ne bo zapustil baronice Lieblingove.

— Kaj mislite, da bom tak strahopetec, da vas po tej sramoti zapustim?

— Nakopljete mi še večjo sramoto, če se razvije iz te obžalovanja vredne pustolovščine javen škandal. Ločiva se za vedno! Še preveč prav sem imela, ko sem vam dejala, da niste sami svoj gospod. Oba sva grešila, ko sva se za hip spozabila.

— Prisegam vam, da sem sam svoj gospod in da to srečanje ne bo imelo nobenih posledic.

André Theuriet:

60

Nevarna lepotica

Roman

— Ne hodite tja! — ji je zašepetal Lechaute, — tam je polno piščancev. To ni za vas, niti za Kristino.

Znova se je pognala proti vratom in blede ko prikazen je stopala naravnost proti prestrašenima krivicama.

Toda Mania si je hitro opomogla od presenečenja. Zaničljivo je zavihala nos, očividno je pričakovala, da jo bo Terezija dejansko napadla in zato se je nehote umaknila.

— Kaj naj pomeni to? — je vprašala.

— Nikar se ne bojte, gospa baronica, — je odgovorila Terezija strupeno.

— Niti na misel mi ne pride motiti vaših sestanev. Hotela sem se samo prepričati o tem, kar mi še ni bilo jasno. Zdal so padli zadnji dvomi. Nič več ni skupnega med vašim ljubčkom in menoj, lahko ga obdržite do smrti, če hočete.

In ne da bi pogledala Jakobca, se je obrnila k vratom in dejala Lechauteu, ki jo je čakal ves prestrašen na stopnicah.

— Niste se motili, gospod Lechaute. Prišla bi bila v preveč slabo družbo. Odvedite me nazaj k naši kočli.

XIV.

Jakob in Mania sta obstala kakor vkopana. Jakob je spoznal, da bo imelo to srečanje usodne posledice in ni si upal niti pogledati baronice Lieblingove. Dolgo sta oba molčala. Zasišla sta spodaj pred krčmo Terezijin glas, potem pa Lechaute, kako prigovarja damam, naj se vrnejo v kočlo.

Mania je prebledela, stisnila je ustnice in stala nepremično, kakor da ne more spraviti iz sebe nobene besedice. Jezila se je in sram jo je bilo tako, da se je vsa tresla. Spoznala je, kako poniževalno vlogo je igrala v tej pustolovščini in ves njen ponos se je upiral. Bilo je zelo verjetno, da se Terezija v divji jezi trmaste ženske ne bo ustrašila škandala in da bo bodisi ona ali pa Lechaute spravil v javnost podrobnosti tega neprijetnega srečanja.

Kolikemu posmehu in neusmiljenim zbadljivkam bi bila izpostavljena v tuiški koloniji, na drugi strani bi pa postala tarča posmehovanja in sramotenia domačih novlin... Kako težko je kljubovala izkušnjam pokvarjenega sveta, kako se je morala premagovati, da

je držala na uzdi svoje čestilce, da ni nikoli omadeževala svojega dobrega glasu! Zdal naj se pa vse njeno prizadevanje konča s to mučno prigodo. Nedolžna igra s slikarjem, poročenim z navadno meščanko, nenadni prihod zakonske žene in osuplost zasenežena moža v podeželski krčmi!... Ali more biti še kaj smešnejšega? Pri misli, da bodo za ta doživljanje zvedeli v salonu kneževine Kolonbine in da bo prišlo to na uho baronu Lieblingu, je Mania zadržala od gnusa in oči so se ji srđito zaiskrile.

Jakob je opazil na njenem obrazu sledove mučnega strahu. Rad bi ji bil povedal, kako ga to boli, rad bi bil pokleknil pred njo in jo prosil odpuščenja, da ji je nehoti nakopal toliko neprijetnosti, toda v tem težkem trenutku ni mogel naiti dovolj nežnih besed, s katerimi bi bil izrazil svoje oboževanje. In boječ se, da bi še bolj ne razdražil rane, če bi nerodno položil na njo prst, je ostal na svojem mestu in molčal.

Kar je Mania vzela klobuk in si ga v silni jezi pridrila na glavo. Prizadevala si je razplesti načolan, pa ga ni mogla, ker so se ji roke od razburjenja tresle. Odtirgal se ji je košček, zmečkala ga je in raztrgala. Potem je pobrala rokavice in se obrnila k vratom.